

รายการ ร้อยเรื่องเมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา & คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐-๒๒๔๔-๒๐๗๐-๗๓

เรื่อง ฝนหลวง

เรียบเรียง นางสาวสิตาวีร์ อีร์วิรุฬห์ วิทยากรเชี่ยวชาญ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ สำนักวิชาการ

ออกอากาศ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๐

“ฝนหลวง” เกิดขึ้นจากพระราชดำริส่วนพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระองค์ทรงรับทราบถึงความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของราษฎรในพื้นที่บริเวณเทือกเขาภูพาน ชาวบ้านขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำใช้ในการเกษตร และทรงพบว่าภาวะแห้งแล้งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจากความผันแปรสภาพแวดล้อมของฤดูกาลตามธรรมชาติและการตัดไม้ทำลายป่า

ตามเส้นทางที่พระองค์เคยเสด็จพระราชดำเนิน ทรงสังเกตเห็นว่ามีเมฆปริมาณมากปกคลุมท้องฟ้าแต่ไม่สามารถก่อรวมตัวกันจนเกิดเป็นฝนได้ทั้ง ๆ ที่เป็นช่วงฤดูฝน ด้วยพระปรีชาทรงเชื่อมั่นว่าด้วยลักษณะของอากาศ ภูมิอากาศ และภูมิประเทศของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคเขตร้อน และอยู่ในอิทธิพลของฤดูมรสุมของทวีปเอเชีย โดยเฉพาะฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งเป็นฤดูฝนและเป็นฤดูเพาะปลูกประจำปีของประเทศไทย จึงน่าจะมียุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้เมฆเหล่านั้นก่อรวมตัวกันจนเกิดเป็นฝนได้

จาก พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้เวลาอีก ๑๔ ปีในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านอุตุนิยมวิทยา และการดัดแปรสภาพอากาศซึ่งทรงรอบรู้และเชี่ยวชาญเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ เมื่อทรงศึกษาจนทรงมั่นพระทัย จึงพระราชทานแนวคิดนี้แก่ หม่อมราชวงศ์เทพฤทธิ์ เทวกุล ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยประดิษฐ์ทางด้านเกษตรวิศวกรรม ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ทำการทดลองปฏิบัติการจริงบนท้องฟ้าเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑ และ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เหนือพื้นที่วนอุทยานเขาใหญ่ โดยทดลองหยอดก้อนน้ำแข็งแห้ง (dry ice หรือ solid carbon dioxide) ขนาดไม่เกิน ๑ ลูกบาศก์นิ้ว เข้าไปในยอดเมฆสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ฟุต ที่ลอยกระจุกกระจายอยู่เหนือพื้นที่ทดลองในขณะนั้น ทำให้กลุ่มเมฆมีการเปลี่ยนแปลงทางฟิสิกส์อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเกิดการกลั่นรวมตัวกันหนาแน่น และก่อยอดสูงชันเป็นเมฆฝนขนาดใหญ่ในเวลาอันรวดเร็ว จากนั้นทรงประมวลผลสัมฤทธิ์เหล่านั้นและประดิษฐ์คิดค้นให้เป็นเทคโนโลยีการทำฝนในเบื้องต้น (Basic Technology) และทรงบัญญัติคำการทำฝน ๓ ขั้นตอนเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจและการสื่อสาร คือ ก่อแกนเลี้ยงอ้วน และโจมตี โดยเฉพาะเทคนิคการโจมตีให้ฝนตกลงสู่พื้นที่เป้าหมายอย่างแม่นยำ และเพิ่มปริมาณฝน

ตกให้สูงขึ้น โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เรียกว่า เทคนิคการโจมตีแบบ “แซนด์วิช” (Sandwich) และพระราชทานให้ใช้เป็นเทคโนโลยีการทำฝนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๔๒ ประเทศไทยเกิดปัญหาภัยแล้ง ราษฎรเดือดร้อนมาก จึงได้มีพระราชดำรัสให้ปฏิบัติการฝนหลวงพิเศษกู้ภัยแล้งโดยให้นำเทคโนโลยีฝนหลวงจากทั้งเมฆอุ่นและเมฆเย็นพร้อมกันในกลุ่มเมฆเดียวกัน และให้เรียกเทคนิคการโจมตีที่ทรงคิดค้นขึ้นมาเป็นนวัตกรรมเรียกว่า "ซูเปอร์ แซนด์วิช" ต่อมา พ.ศ. ๒๕๔๕ คณะรัฐมนตรีมีมติเฉลิมพระเกียรติให้ทรงเป็น "พระบิดาแห่งฝนหลวง" และกำหนดให้วันที่ ๑๔ พฤศจิกายนของทุกปีเป็นวันพระบิดาแห่งฝนหลวง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้รับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายจดสิทธิบัตรเทคโนโลยีฝนหลวง และได้รับรางวัลเหรียญทองเชิดชูเกียรติและหนังสือประกาศเกียรติคุณ ในฐานะโครงการดีเด่นด้านสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนจากงานแสดงนิทรรศการและการประกวดนวัตกรรมทางเทคโนโลยี Brussels Eureka 2001 ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๔

นอกจากนี้ทางรัฐบาลของจอร์แดนเล็งเห็นความสำคัญของฝนหลวง จึงได้ขอพระราชทานอนุญาตนำเทคโนโลยีฝนหลวงของไทยไปใช้ โดยเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙ พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เจรจากับ ดร. อากีฟ อัล ซูบี (Dr. Akef Al-Zoubi) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรจอร์แดน ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นตรงกันที่จะดำเนินโครงการทำฝนหลวงในจอร์แดนให้เกิดผลใช้ได้จริง โดยมีบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการภายใต้โครงการ การตัดแปรสภาพอากาศโดย “เทคโนโลยีฝนหลวง” และมีแผนงานดำเนินโครงการระยะ ๓ ปี ต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.(๒๕๕๐). โครงการฝนหลวง. สืบค้น ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙

จาก <http://dit.dru.ac.th/ka/a31.php>

มูลนิธิชัยพัฒนา. (๒๕๕๘). ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรแหล่งน้ำในบรรยากาศ "ฝนหลวง". สืบค้น

๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ จาก http://www.chaipat.or.th/site_content/65--qq6/230-theory-of-water-resource-development-in-the-atmosphere.html

“เทคโนโลยีฝนหลวง” ของ “ในหลวง ร.๙” ชโลมความหวังชาวจอร์แดน. (๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙).ไอทีนิวส์.

สืบค้น ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ จาก <https://www.beartai.com/news/it-thai-news/127219>

กรมฝนหลวงและการบินเกษตร. (๒๕๕๙). การทำฝนจากเมฆอุ่น. สืบค้น ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๙ จาก

<http://www.royalrain.go.th/royalrain/p/warmcloudrainmaking>